

نظرات دکتر ... درباره طرح محاسبه‌پذیری اختیار

۱. ایراد منابع طرح

- ۱/۱. هر دو قید «اختیار» و «محاسبه» باید در پیشینه‌شناسی طرح مورد توجه قرار گیرد و تنها منابعی که واجد هر دو قید هستند انتخاب و معرفی شوند. منابع معرفی شده فعلی فاقد قید «محاسبه‌پذیری» می‌باشند.
- ۱/۲. می‌توان گفت پژوهش‌هایی که تا کنون در ایران صورت پذیرفته فاقد قید محاسبه‌پذیری برای اختیار می‌باشند.
- ۱/۳. در پژوهش‌های غربی، منابع زیادی برای اختیار با قید محاسبه‌پذیری وجود دارد، اگرچه معتقد باشیم نظریات نابه‌جا، نابسند و ناقص در آن‌ها طرح شده باشد.
- ۱/۴. چند قید باید به منابع زده شود تا مرتب گردند؛ به عنوان مثال: اختیار از منظر روانشناسی، اختیار از منظر جامعه‌شناسی و اختیار از منظر فلسفه.
- ۱/۵. در منابع اسلامی نیز تنها در منابع شیعه تفحص صورت پذیرفته است. در حالی که اختیار در نزد معتزله و اشاعره و باقی اهل سنت نیز قابل توجه است که به عنوان یک مسأله مهم از منظر علم کلام باید در منابع دیده شود. برای توضیح امر بین امرین ناگزیر هستیم که اندیشه باقی نحله‌های کلامی را نیز ذکر نماییم.
- ۱/۶. بهتر است به تمامی نحله‌های فکری در منابع پردازیم تا طرح ناقص نماند.

۲. ایراد سؤال اصلی

- ۲/۱. سؤال اصلی طرح قاعدتاً این باید باشد که: آیا اختیار با تعاریف کنونی قابل محاسبه هست یا خیر؟

۳. اختیار زیست‌شناختی

- ۳/۱. اختیاری که به فیزیک بدنی ارتباط دارد؛ بر هم کنش هورمون‌ها و فیزیولوژی بدن آن را می‌سازد.

۴. اختیار از منظر روانکاوی

- ۴/۱. از فیزیولوژی وارد قدرت کلام انسان می‌شود. انسان اگر چه در قید و بند فیزیولوژی است، اما زبان به او قدرت می‌دهد تا از این جبر بیرون بیاید.

۵. وجود نحله‌های مختلف در فلسفه غرب

۵/۱. فلسفه قاره‌ای

۵/۲. فلسفه تحلیلی

- ۵/۲/۱. وارد مقوله پوزیتیویسم آمریکایی و انگلیسی می‌شویم.

۵/۳. فلسفه‌های مارکسیستی

۶. وجود دو نحله بزرگ در اعتقاد به اختیار

۶/۱. سازگارباوران

۶/۱/۱. محاسبه‌پذیری و اختیار می‌توانند با هم سازگار باشند.

۶/۱/۲. انسان می‌تواند در جهان تعیین‌شده، دارای اختیار باشد.

۶/۲. ناسازگارباوران

۶/۲/۱. دو بخش وجود دارد؛ مکانیسم جهان و غایت‌شناسی جهان.

۶/۲/۲. در ساحت مکانیک، انسان‌ها مجبورند. همان فیزیولوژی بدن. جبر طبیعت حضور دارد.

۶/۲/۳. در میانه این مکانیسم، انسان به عنوان یک موجود اگزیستنس - موجودی که می‌تواند از خود بیرون بیاید - دارای غایت است. این غایت سبب می‌شود که انسان وارد حوزه اراده آزاد و اختیار گردد.

۶/۲/۴. مفاهیم احتمال، امکان، واقعیت و انتظام در چارچوب این غایت طرح می‌شود. آنچه مربوط به ماهیت است، انتظام جهان است. آنچه مربوط به امکان است اختیار می‌باشد.

۷. اختیار ریاضی

۷/۱. نظریه امکان

۷/۱/۱. بر مبنای نظریه فازی است. پیش‌تر از این توضیح داده‌ام که فایل‌های صوتی آن موجود است.

۷/۲. نظریه اختیار

۷/۲/۱. در حدّ فاصل میان جبر و صدفه تعریف می‌شود. شبیه به احتمال توضیح داده می‌شود. همان‌چه که در فیزیک کوانتوم انجام می‌پذیرد.

۷/۲/۲. احتمال آینده به شرط حال بزرگ‌تر از احتمال حال به شرط گذشته باشد. در این حیطه می‌توانیم اختیار را محاسبه نماییم.

۷/۳. نظریه صدفه

۷/۳/۱. احتمال حال به شرط گذشته از احتمال حال به شرط آینده کوچک‌تر از یک باشد. نمی‌دانیم آنچه تا کنون اتفاق افتاده در آینده نیز اتفاق بیافتد.

۷/۴. نظریه دترمینیسم ریاضی

۷/۴/۱. احتمال حال به شرط گذشته یک باشد.

۷/۴/۲. احتمال حال بر مبنای گذشته به شرط گذشته اگر یک باشد این جبر است. مثلاً: تاسی را پرتاب می‌کنیم

احتمال هر عدد یک ششم است. اما اگر شرط کنیم: احتمال زوج آمدن به شرط اول آمدن. از قبل می‌دانیم که اول آمده، حالا چقدر احتمال دارد که زوج بیاید. فقط سه عدد به عنوان فضای احتمال لحاظ می‌شود.

۸. اشکال این نظریات

۸/۱. جزئیات محاسبه اختیار را بیان نمی‌نمایند و فقط در حد کلیات است.

۸/۲. آنچه به عنوان اختیار گفته‌اند در حقیقت اختیار نیست و صرفاً انتخاب است.

۸/۳. ما یک مسأله دوسویه داریم؛

۸/۳/۱. بعضی سراغ محاسبه اختیار نرفته‌اند

۸/۳/۲. بعضی سراغ محاسبه اختیار نرفته‌اند

۸/۳/۲/۱. به شکل ناقصی این کار را انجام داده‌اند و انتخاب به جای اختیار بوده است.

۹. طبقه‌بندی پیشنهادی

۹/۱. طبقه‌بندی بر اساس رشته علمی

۹/۱/۱. جامعه‌شناسی و علوم سیاسی

۹/۱/۱/۱. محاسبه رضایت

۹/۱/۱/۲. ریاضیات زیبا

۹/۱/۱/۳. دموکراسی سنجیده

۹/۱/۲. روانپزشکی، روانشناسی و روانکاوی

۹/۱/۲/۱. روانپزشکی ادامه فیزیک و زیست‌شناسی است؛ کاملاً فیزیولوژیک.

۹/۱/۳. توجه به سلسله مراتب علوم

۹/۱/۳/۱. آغاز از ریاضیات

۹/۱/۳/۲. فیزیک

۹/۱/۳/۳. شیمی

۹/۱/۳/۴. زیست‌شناسی

۹/۱/۳/۵. روانپزشکی

۹/۱/۳/۶. روانشناسی

۹/۱/۳/۷. روانکاوی

۹/۱/۳/۸. جامعه‌شناسی

۹/۱/۴. کم شدن حضور اختیار با نزدیک شدن به پایه‌های سلسله مراتب علوم

۹/۱/۴/۱. اختیار در ریاضی صفر می‌شود

۹/۱/۴/۲. اختیار واقعی در علوم اجتماعی مطرح می‌شود

۹/۲. طبقه‌بندی بر اساس نحله‌های فلسفی

۹/۲/۱. تاریخی‌گرایی

۹/۲/۲. انسان‌گرایی

۹/۲/۳. عقل‌گرایی

۹/۲/۴. اراده‌گرایی

۹/۲/۴/۱. شوپنهاور و نیچه

۹/۲/۴/۲. اراده منشأ جهان است

۹/۲/۴/۳. به دیدگاه فرهنگستان نزدیک است

۹/۲/۵. سازگارباوری

۹/۲/۶. ناسازگارباوری

۹/۲/۷. فلسفه قاره‌ای

۹/۲/۸. فلسفه تحلیلی

۱۰. استفاده از پژوهش‌های انجام شده توسط دکتر ...

۱۰/۱. در معرفی منابع انگلیسی محاسبه اختیار

۱۰/۲. در منابع کلامی اهل سنت

۱۰/۳. نوارهای صوتی تدریس فلسفه غرب

۱۰/۴. نگارش یک صفحه‌ای از طبقه‌بندی‌های پیشنهادی

پایان